

מינהל חברה ונוער
אגף תכנים, תוכניות והכשרה

המינהל הפדגוגי
האגף לקליטת תלמידים עולים

שבוע העליות

הקדמה למחנכ/ת

בעיני עולים חדשים, ובמיוחד בעיני תלמידים עולים, כל יום הוא "יום העלייה" וכל שבוע הוא "שבוע העליות". המציאות היומיומית מזמנת להם חוויות רגשיות, אתגרים, הצלחות, תהיות, סיטואציות רבות של אי הבנה ואף תסכולים לא מעטים. "שבוע העליות" מאפשר להקדיש זמן ומקום לנושא חשוב זה. שבוע זה עוסק בהיות החברה הישראלית חברת עולים לפי ההגדרה הרחבה של המושג (בהתבוננות דורות מספר אחורה).

אנו מזמינים אתכם לקיים אירועים ופעילויות בנושא עליות ומציעים לכם [אפשרויות ורעיונות לפעילויות](#). בפעילויות המוצעות בערכה זו, שאלות לדיון ועבודה בקבוצות העוסקות בעושר אשר מביאים התלמידים העולים ובאתגרים שהם חווים בבית הספר ולאחר שעות בית הספר וגם הזמנה לפעול כדי לסייע להם בהתמודדות ובקליטה. אין כאן הכוונה לעיסוק בעניינים רבים שהעיסוק בהם מתבסס על מיומנויות רבות של המחנך, על ניסיונו ועל הלכי ליבו (כגון: עיסוקיהם של התלמידים העולים בהפסקות, מודעות התלמידים האחרים לעיסוקיהם של העולים בזמנם החופשי, מזונם של התלמידים העולים במהלך יום הלימודים, בדידותם בבית הספר ועוד). באמצעות הפעילויות המוצעות וביוזמתך, התלמידים העולים יכולים לשמש מומחים לנושא ה"עמיות היהודית" ולהציג את הקהילה שממנה מתוך ניסיונם. תלמידי הכיתה מוזמנים להציג בפני התלמידים העולים את פעילויות הפנאי שלהם אחר הצהריים: תחומי חינוך בלתי פורמלי, חוגים, תנועות נוער וכו'.

המטרה של ערכה זו בפרט ושל שבוע זה בכלל היא להעלות על נס את נושא העלייה: את תרומתם של העולים לחברה, את העושר התרבותי שהם מביאים עימם, את הקשר המיוחד שלהם לעם היהודי. ובעצם, מטרת הערכה ומטרתו של שבוע העליות היא שהתלמיד העולה לא ירגיש חריג ושהכיתה לא תתייחס אליו ככזה. בפעילויות השונות מודגשים שוב ושוב החשיבות שבמודעות כלל תלמידי הכיתה לעולמם של העולים, העצמת התלמידים העולים וגילוי אחריות לשיפור ולתיקון חוויתם בחברה.

אפשר לקיים את הפעילויות המוצעות בזום ובצורה פרונטלית.

בהצלחה!

אגף תכנים, תוכניות והכשרה והשתלמויות
מינהל חברה ונוער – משרד החינוך
האגף לקליטת תלמידים עולים - המינהל הפדגוגי

רעיונות לפעילויות

מידע

הצעה לאירוע בית ספרי

ערב קהילות

עולים על הבמה

לתת לתלמידים
עולים במה לספר על
החיים שלהם
במדינה שממנה באו
ולתת ביטוי לתרבות
שעליה גדלו.

מפגש תרבויות

הכרת התרבויות
שמהן התלמידים
העולים הגיעו.

סיפור של עלייה

לכל משפחה יש
סיפור עלייה.
התלמידים יציגו את
הסיפורים
המשפחתיים
שלהם.

לעלות ולהתעלות יחד

הצגה של אתגרים
הקשורים בעלייה
לארץ ובקליטה בבית
הספר ובחברה ודיון
משותף בנוגע
לדרכים להתגברות
על האתגרים.

אתם קולטים

דיון על חשיבות
העלייה ועל הנדרש
מאיתנו כצד הקולט.

עולים לדרך

העלאת למודעות של
קשיים ושל אתגרים
בעלייה ובקליטה
ובניית דרכים
להתמודדות עם
אתגרים אלה
בקהילה, ברשות
ובבית הספר.

משפרים קליטה

הכיתה יוצרת
תוכנית חברתית –
מיזם לשיפור
הקליטה בבית
הספר.

נתונים וקישורים חשובים

- בשנת 2020, למרות היותה "שנת קורונה" ולמרות ההגבלות, המורכבויות והאתגרים, עלו לישראל למעלה מ-20 אלף יהודים.
- בשנת 2021, נמשכה מגמת העלייה, ועד חודש יולי האחרון עלו לארץ כ-14 אלף יהודים.
- בשנת 2020, עלו לארץ (בין היתר) שני עולים מתורכמניסטאן ושני עולים מגיברלטר ו-6,702 מרוסיה.
- אל משרדי הסוכנות הגיעו כ-160 אלף פניות לבירור על עלייה לישראל בשנת 2020. נפתחו כ-41 אלף תיקי עלייה חדשים מכל רחבי העולם, מהם כ-28 אלף תיקי עלייה במדינות המערב, פי שניים ממספר תיקי העלייה מהמערב שנפתחו בשנת 2019.
- חל זינוק של 41% בפתיחת תיקי עלייה של צעירים בגילאי 18-35 ממדינות המערב.

נתונים מתוך דוחות משרד העלייה והקליטה והסוכנות היהודית

סרטון מקדים לפעילויות בכיתה:- [סליחה על השאלה: ילדים עולים חדשים – כאן חינוכית](#)

קישורים

- [לפעילויות נוספות - האגף לקליטת תלמידים עולים](#)
- [תלמיד עולה בבית הספר, המלצות פדגוגיות](#)
- [עולים חדשים: הזווית של החיילים הבודדים – ערכת פעילות, תרבות יהודית ישראלית, אגף א' מורשת, המזכירות הפדגוגית, משרד החינוך](#)
- [נתוני עלייה עדכניים ולפי שנים, בהתפלגויות שונות \(מדינות, גיל, מגדר וכו'\) – משרד העלייה והקליטה](#)
- [מידע לעולים החדשים – משרד העלייה והקליטה](#)
- [סוגיות בתחומי עלייה, קליטה ותפוצות](#)
- [חוק השבות](#)

עולים על הבמה

בקצרה: לתת לתלמידים עולים במה לספר על החיים שלהם במדינה שממנה באו ולתת ביטוי לתרבות שעליה גדלו.

מהלך הפעילות

***עיקר ההנחיות מכוונות להכנה לקראת השיעור.**

1. המחנכים יכינו את הכיתה לקראת השיעור: יספרו על הזכות שנפלה בחלקה של הכיתה ללמוד על קהילות יהודיות בעולם ולשמוע סיפורי עלייה וקליטה ממומחים בני גילם.
2. אפשר להתחיל בהיכרות עם המדינה שממנה הגיע העולה – התלמיד העולה יספר על המצאה מקומית או על דמות מפורסמת מהמדינה שממנה הגיע ויסביר את בחירתו לייצג באמצעותה את המדינה בפורום הכיתתי.
3. יש לפנות מראש לתלמידים אשר עלו לארץ בעשר שנים האחרונות ולהזמין אותם ללמד את הכיתה על העלייה שלהם. הם יכולים להציג את סיפורם באמצעות סרטון, חפץ, מצגת או בכל דרך יצירתית שיבחרו בה.

שאלות לסיוע לתלמידים העולים לקראת ההצגה שלהם:

- מהיכן עלית? באיזה גיל?
- איזו שפה מדברים שם?
- מה גודלה של הקהילה היהודית שם ואילו אירועים מיוחדים אתה זוכרת משם?
- אילו חוויות היו לך בעלייה לארץ? ממה הופתעת? מה היה קשה?
- כיצד, לדעתך, התלמידים בבית הספר יכולים לסייע לעולים בקליטה שלהם?
- נסו לחפש תמונות שלכם שיציגו את החיים במדינת המוצא.

4. יש לבקש מהתלמידים להכין שאלות לקראת המפגש. אפשר להיעזר ב**מנטימטר** (כלי מקוון להפעלת תלמידים במהלך השיעור). **הסבר**

לשימוש בכלי. אם אין אפשרות להשתמש במנטימטר, אפשר לכתוב על פתקים ולשלוח מתיבה, לכתוב בווטסאפ הכיתתי, בצ'אט בזום או בכל

דרך אחרת.

משפרים קליטה

בקצרה: הכיתה יוצרת תוכנית חברתית – מיזם לשיפור הקליטה בבית הספר.

משימה

המחנך יבקש מתלמידי הכיתה לחשוב יחד ולהציע רעיונות לדרכים לסיוע בקליטה של תלמידים עולים בבית הספר שלהם ובסביבה שלהם לאחר שעות בית הספר (בחוגים, בתנועות נוער, בהכנת שיעורי בית, בלמידה לקראת מבחנים וכו').

בעזרת כלי מקוון

באמצעות הכלי [Tricider](#) (כלי דיגיטלי המלווה תהליכים והמאפשר איסוף מידע, הבעת דעה ומתן משוב – [הסבר קצר ופשוט על שימוש ב-Tricider](#)), התלמידים יעלו רעיונות, הצעות ודגשים לתוכנית קליטה מיטבית בבית הספר. לאחר מכן, בעזרת הכלי, אפשר להוביל דיון, לשאול שאלות ואף להצביע על מאפיינים שונים של המיזם.

ללא כלי מקוון

המחנך ינחה שיח שבו כלל התלמידים בכיתה יציעו רעיונות לתוכנית מסודרת לקליטת תלמידים עולים בבית הספר. המחנך יכתוב את הרעיונות ואת ההצעות של התלמידים על הלוח ולאחר מכן יבקש ממתנדבים לגבש את הדברים שעלו לכדי תוכנית ברורה.

התוכנית תוצג להנהלת בית הספר ויוחלט עם התלמידים כיצד ליישם אותה ומה חלקם של התלמידים בכיתות השונות בהוצאת התוכנית מן הכוח אל הפועל. במיזם ישתתפו כלל תלמידי הכיתה. אפשר לבקש מהתלמידים העולים להיות מומחים מניסיונם ולסייע לכוון את התוכנית לנקודות החשובות בקליטה.

*אפשר לבקש מתלמידי הכיתה להכין קליפ או סטורי עלייה ולהעביר באמצעותם לבני הנוער את המסרים החשובים בדרך קליטה ומהנה.

מפגש תרבויות

בקצרה: הכרת התרבויות שמהן הגיעו התלמידים העולים.

*בכל אחת מן המשימות, מומלץ לתת לתלמידים לבחור באיזו דרך יצירתית הם רוצים להציג בפני הכיתה את הדברים שעלו.

מהלך הפעילות

1. לחלק את הכיתה לקבוצות לפי מספר התלמידים העולים (אם יש רק אחד – קבוצה אחת, אם שניים – שתי קבוצות וכו'). על כל קבוצה:
 - א- למצוא שלושה דברים דומים בין החיים בארץ לבין החיים בקהילה שממנה הגיע העולה ולמצוא שלושה הבדלים בין החיים כאן ושם.
 - ב- למצוא שיר יהודי המוכר בקהילה שממנה הגיע העולה ובארץ (שירי חגים, שירי ירושלים וכו').
 - ג- ללמוד שיר אחד חדש שלא הכירו מהקהילה שממנה הגיע העולה.
 - ד- ללמוד ברכה בשפת מולדתו של העולה.
2. להזמין תלמידים שעלו לארץ לספר על מאפייני תרבות בקהילה שממנה הגיעו: חתונה בקהילה, הכנסת אורחים בקהילה, ציון החגים בבית הספר ובבית, ברכות ואיחולים נהוגים, דברים הקשורים בישראל שהוזכרו בקהילה.
3. לבקש מהתלמידים העולים לספר על קשיים שהם חווים בחיי היומיום בארץ, כגון: התמודדות עם השפה, געגועים לחיים בארץ המוצא, אי הבנות, למידה למבחנים, התמודדות בטיול השנתי, הבנה של יצירות ספרותיות ושל תרבות פופולרית, שיח עם תלמידים אחרים, עם מורים ועם מנהלים ועוד.

סיפור של עלייה

בקצרה: לכל משפחה יש סיפור עלייה. התלמידים יציגו את הסיפורים המשפחתיים שלהם.

מהלך הפעילות

***עיקר ההנחיות מכוונות להכנה לקראת השיעור.**

לבקש מהתלמידים להתכונן לקראת השיעור ולהיעזר בבני המשפחה.

לכולנו יש סיפור עלייה, גם אם הוא התרחש לפני דורות. ספרו את סיפור העלייה המשפחתי שלכם בדרך יצירתית (באמצעות משחק, חפץ, מאכל, שיר, סרטון, סטורי וכו').

בהצגה שלכם, התייחסו לנקודות אלו:

1. מאילו מדינות הגיעה המשפחה שלכם?
2. מתי עלו לארץ והיכן התגוררו לאחר העלייה?
3. האם יש מישהו במשפחה שעדיין דובר את השפה של המדינה שממנה הגיע?
4. האם תוכל להציג ביטוי, ברכה או שיר הקשורים לתרבות שממנה הגיעה המשפחה?
5. האם אוכלים בבית מאכלים אשר "עלו" עם המשפחה לארץ? אילו מאכלים? מה יחסך אליהם?
6. מה לדעתכם המשמעות של להיות חדש בסביבה זרה? תנו דוגמות למקרים שבהם הרגשתם שאתם זרים. ממה נובעת תחושת הזרות? איך התמודדתם עם אותה תחושה?

עולים לדרך

בקצרה: העלאה למודעות של קשיים ושל אתגרים בעלייה ובקליטה ובניית דרכים להתמודדות עם אתגרים אלה בקהילה, ברשות ובבית הספר.

הצעה למיזם

נחלק את הכיתה לשלוש קבוצות: 1 - בית הספר 2 - חינוך בלתי פורמלי לאחר שעות הלימודים 3 - קליטה בחברה ובסביבה.

כל קבוצה תכין מצגת בת שלוש שקופיות אשר תציג את הקשיים שהתלמידים העולים מתמודדים עימם בתחומים הנ"ל, את הדרך שבה בית הספר, הרשות ותנועות הנוער יכולים לסייע בהתמודדות עם קשיים אלו וכלים העשויים לסייע הן לתלמידים העולים הן ליתר בני הנוער בקליטתם של העולים. לאחר בדיקה של המצגות, אפשר לשלוח אותן לגורמים רלוונטיים בבית הספר, ברשות ובתנועות השונות ואף לקבוע לנציגי קבוצות התלמידים פגישה עם גורמים אלו כדי להציג בה את זווית הראייה של התלמידים בנושא חשוב זה.

התלמידים העולים ישתלבו בקבוצות השונות ויבחנו את כלל התוצרים כדי להציע דגשים נוספים מניסיונם.

"עליה כזו לארץ מחייבת משטר עליה. היא מחייבת קודם כל משטר עליה פנימי בתוך הישוב היהודי בארץ, התאמת חיינו, יסודות משקנו, כל הציבוריות שלנו לקליטה מכסימלית ופרודוקטיבית של עליה. היא מחייבת העמדת כל אפשרויות העבודה שבמשקנו לרשות העולה, היא מחייבת את כולנו לעזרה ולהדרכה למען הקל את חבלי הקליטה הקשים שנתקל בהם העולה לארצנו."
(דוד בן גוריון, "משמרות - עלייה")

אתם קולטים?

בקצרה: דיון על חשיבות העלייה ועל הנדרש מאיתנו כצד הקולט.

שאלות לדיון

1. מי יכול לשתף ולספר על עולים חדשים מהיכרות אישית? (אפשר לספר על עולים חדשים מפורסמים).
2. האם חשוב שמדינת ישראל תמשיך לקלוט עולים חדשים ותשקיע תקציבים לטובת משימה זו? מדוע?
3. מי הוא עולה חדש לדעתכם? מה מגדיר אותו? תארו במילים שלכם.
4. אילו ביטויים, ציטוטים או אמירות אתם מכירים בהקשר של עלייה (מהתנ"ך, ממגילת העצמאות, מחגים ומועדים ועוד).
5. מה התרומה של עולים חדשים למדינה?
6. מה אנחנו יכולים לתרום להם?
7. האם מעשה של עלייה הוא ביטוי לציונות? האם הוא מעשה ראוי ומוערך? מדוע?

לעלות ולהתעלות יחד

בקצרה: הצגה של אתגרים הקשורים בעלייה לארץ ובקליטה בבית הספר ובחברה ודיון משותף בנוגע לדרכים להתגברות על האתגרים.

מהלך הפעילות

***פעילות זו אפשר לקיים בהמשכים ולהקדיש לה זמן קצוב בכמה שיעורי חינוך. אפשר לתת לכל כמה תלמידים משימה משיעור לשיעור.**

1. נבקש מהתלמידים לחשוב ולציין אילו אתגרים לדעתם התלמידים העולים חווים בבית הספר ולאחר שעות בית הספר.
2. נתעניין בתלמידים עולים, נראיין אותם ונלמד מהם על אתגרי העלייה והקליטה. אם יש תלמידים עולים בכיתה או בבית הספר, אפשר לראיין אותם. אם אין, התלמידים יקבלו משימה לאתר בני נוער וצעירים שעלו לארץ ולראיין אותם.

שאלות מרכזיות המתמקדות באתגרים ובקשיים הניצבים בפני תלמידים עולים

- מה הרגשת ביום הראשון שלך בבית הספר?
- מה היה חסר לך בכניסה לבית הספר? מה חסר לך היום?
- כיצד אתה מתמודד עם שיעורי בית ועם למידה למבחנים?
- מה אתה יודע על הטיול השנתי? מה היית רוצה לדעת?
- כיצד ההורים שלך מתמודדים עם העברית? מי מסייע להם במילוי טפסים, ברישום למקומות שונים וכד'?
- מה לדעתך יכול לעזור לתלמידים עולים בבית הספר?
- מה היית מבקש מאיתנו?
- מה אתה עושה אחר הצהריים?
- האם היית רוצה להצטרף לחוג או לתנועת הנוער שלנו? (לתאר בקצרה את החוויה שם).
- תוכל לשתף אותנו בתסכול או באי הבנה שחווית?

לעלות ולהתעלות יחד – המשך

3. נבקש מהתלמידים לחשוב על דרכים להתמודדות עם הקשיים שעלו בכיתה. נחשוב מה אנו, כיחידים וככיתה, יכולים לעשות ולפעול למען התלמידים העולים.
4. נבקש מהתלמידים להכין "ערכה לכיתה הקולטת" ולהגדיר מה האחריות של הכיתה בקליטת תלמיד עולה, מה אפשר לעשות מראש ומה אפשר לעשות ביומיום כדי לסייע בהתמודדות של התלמידים העולים וכדי להעשיר את כלל התלמידים בנכס שקיבלו.
5. נבקש מהתלמידים להכין "לוח עלייה" אשר יוצב במסדרונות בית הספר ובו "הידעת?" – נתונים על עולים ועל עלייה, תיאור קשיים ואתגרים של התלמידים העולים והצעות "מה אתה יכול לעשות למענם?".

"בעליה לארץ אין לראות רק הסעת יהודים מארצות הגולה לא"י; השגת פספורט, ויזה וכרטיס אינה עדיין עליה. עם העברת העולה מהאניה לחופי הארץ לא נסתיימה העליה אלא היא רק מתחילה כמעט. השאלה הגדולה של העליה אינה איך לבוא לארץ – אלא איך להישאר בה ולהשתרש בתוכה. עליה לארץ פירושה בנין משק, יצירת אפשרויות עבודה לקליטת העולים. עליה עם ובנין ארץ – היסודות השנים האלה של הציונות המתגשמת אחוזים ודבוקים זה בזה ואין להפריד בין הדבקים."

(דוד בן גוריון, "משמרות – עליה")

ערב קהילות

בקצרה: יצירת ערב קהילות כיתתי, שכבתי או בית ספרי.

הצעה

יצירה של ערב חברתי וחוויתי כפעילות שיא בשבוע העליות, פעילות שכל בית הספר יכול להיות שותף בה כקהילה מגוונת.

הערב המיוחד יעלה על נס את הסיפור המשפחתי והקהילתי של התלמידים השונים. מומלץ להזמין את ההורים לערב זה כדי שיהיו חלק הן מהתהליך הן מהערב החגיגי עצמו. לקראת הערב, המחנכים יבקשו מהתלמידים או ישירות מההורים רשימות שירים וביטויים מהמסורת הקהילתית שלהם (מומלץ להיעזר ב-Google Forms לייעול איסוף הנתונים ולריכוזם).

נוסף על כך, מומלץ להגיש בערב זה ארוחה המבוססת על מאכלי הקהילות השונות, כאשר כל משפחה תכין למאכל אחד אשר מבחינתה מייצג את התרבות שממנה הגיעה. כל משפחה תציין בברטיסייה קטנה את שם המאכל, את המקום שממנו הגיעה וסיפור קצר המתקשר למאכל (אם יש).

אפשר לאסוף מתכונים לקראת ערב זה ולהוציאם כחוברת או כסיכום לערב, מזכרת מהחוויה ומהתהליך.

הצעה לאירוע בית ספרי (טקס)

בקצרה: הצעה לטקס שיתקיים במהלך שבוע העליות ושיציג את נושא העליות, את תרומתם של העולים וקריאה לפעולה.

מהלך הטקס

- **פתיחה:** הסבר על מהות הטקס ועל המשמעות שבקיום טקס מסוג זה.

- קטעי טקסט: [תהלים קל"ז](#), [קטע מתוך מקאמה של חיים חפר](#)

- שירים:

- שיר השיירה – [מילות השיר](#) [קישור 1 להאזנה](#) [קישור 2 להאזנה](#)

- אני שייך – [מילות השיר](#) [קישור להאזנה](#)

- שיר ישראלי – [מילות השיר](#) [קישור להאזנה](#)

- המסע לארץ ישראל [מילות השיר](#) [קישור להאזנה](#)

- אימא ספרי לי [מילות השיר](#) [קישור להאזנה](#)

- קריינות או סיפור קצר של תלמידים עולים בבית הספר – המומחים לקהילות יהודיות בעולם ולחווית העלייה והקליטה בישראל.

- תלמיד שאינו עולה ידבר על האתגרים שבקליטת עלייה.

- תלמיד נוסף יזמין לפעול למען שיפור הקליטה בבית הספר, בכיתה ובחברה.

